

ET

ET

ET

EUROOPA KOMISJON

Brüssel 19.1.2011
KOM(2011) 13 lõplik

**KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

jäätmetekke vältimise ja jäätmete ringlussevõtu temaatilise strateegia kohta

SEK(2011) 70 lõplik

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

jäätmetekke vältimise ja jäätmete ringlussevõtu temaatilise strateegia kohta

1. SISSEJUHATUS

ELi jäätmepoliitika aitab suurendada ELi ressursitõhusust ja vähendada negatiivseid keskkonna- ja terviseõjusid ressurside olemusringi vältel. 2005. aastal vastu võetud jäätmetekke vältimist ja jäätmete ringlussevõttu käsitlevas temaatilises strateegias (edaspidi „strateegia”)¹ on seatud pikaajaline eesmärk saada jäätmeid ringlussevõtvaks ühiskonnaks, kes püüab vältida jäätmeteket ja kasutab neid ressursina. Sel eesmärgil on strateegias sätestatud põhimeetmed olemasoleva õigusraamistiku ajakohastamiseks ning jäätmetekke vältimise, korduskasutamise ja ringlussevõtu edendamiseks, kus jäätmete ladustamine oleks viimane abinõu.

Käesolevas teatises käsitletakse strateegia eesmärkide saavutamisel tehtud edusamme ning antakse hinnang kuuendale keskkonnaalasele tegevusprogrammile².

Teatisele on lisatud komisjoni talituste töödokument, milles antakse täiendavat taustateavet 2. jaos põhimeetmete kohta ning üksikasjalikumad viited 3. jaos kasutatud andmetele ja edaspidi osutatavatele õigusaktidele. Teatis hõlmab ka sidusrühmadega peetud konsultatsioonide peamiste järelduste kokkuvõtet.

2. STRATEEGIA PÕHIMEETMETE RAKENDAMISEL TEHTUD EDUSAMMUD

Strateegias määratleti eesmärkide saavutamiseks seitse põhimeedet. Käesolevas jaos hinnatakse nende põhimeetmete rakendamisel tehtud edusamme.

Olemasolevate ELi jäätmealaste õigusaktide rakendamine ja jõustamine

Komisjon on 2005. aastast alates toetanud meetmeid, millega parandatakse ELi jäätmealase õigustiku rakendamist ja jõustamist siseriiklikul tasandil. Komisjon on korraldanud liikmesriikides üle 60 kohtumise ja üle 40 teadlikkuse tõstmise ja teabevahetusürituse. Vaidlusaluste tõlgendamisküsimuste lahendamiseks avaldati viis ELi suunist jäätmealaste õigusaktide peamiste mõistete tõlgendamise ja kohaldamise kohta.

Koostöös siseriiklike järelevalveasutustega ning kaasates 22 liikmesriiki ja naaberriiki, teostati jäätmesaadetiste üle enam kui 10 000 ühiskontrolli, mis näitasid, et umbes 19 % piiriülestest jäätmesaadetistest olid jäätmealaste õigusaktidega vastuolus. Rahaline toetus jäätmekäitluse parandamiseks on tehtud kättesaadavaks ühtekuuluvuspoliitika kaudu. Ajavahemikus 2005–2006 toetati loata prügilate sulgemist ja ümberehitamist, eraldi kogumis- ja ringlussevõtuskeeme ning jäätmekäitluse infrastruktuuride arendamist ligikaudu 4,1 miljardi euroga.

¹ KOM (2005) 666.

² Otsus nr 1600/2002/EÜ.

Komisjoni hiljutine aruanne näitas, et liikmesriikide vahel on märkimisväärseid erinevusi ning kinnitas, et nõuetekohase rakendamise puudumise tõttu ei suudeta jätkuvalt ellu viia kokkulepitud keskkonnakaitse eesmärged. 2009. aasta lõpus oli keskmiselt 20 % kõigist keskkonnaküsimustega seotud rikkumismenetlustest seotud jäätmetega.

Lihtsustamine ja ajakohastamine

Strateegia vastuvõtmisest alates on komisjon võtnud pidevalt meetmeid, et muuta säästva kasvu raamistiku tagamiseks ELi jäätmealased õigusaktid majanduslikult efektiivsemaks.

2007. aastal jõustus muudetud jäätmesaadetiste määrus,³ millega tõhustati ja lihtsustati jäätmesaadetiste kontrollimise menetlusi ning parandati liikmesriikide vahelist koostööd. Titaandioksiiditööstuse jäätmeid käsitlevad direktiivid kaasati uude direktiivi tööstusheidete kohta,⁴ mis vähendab ELi tasandil halduskoormust selle kohaldamisalasse jäävate tegevuste puhul, säästes 32 miljonit eurot.

2008. aastal tegi komisjon ettepaneku ajakohastada ja ühtlustada elektroonikaromusid käsitlevad direktiivid (elektroonikaromusid käsitlev direktiiv⁵ ja ohtlike ainete kasutamise piiramise direktiiv⁶) ning tagada ühtsus uuemate õigusaktidega, nagu kemikaalimäärus REACH⁷ ja jäätmete muudetud raamdirektiiv⁸. Tänu komisjoni ettepanekule elektroonikaromusid käsitleva direktiivi kohaste registreerimisnõuete kohta võivad halduskoormusega seotud kulud väheneda kuni 66 miljonit eurot.

Jäätmete raamdirektiiviga kaasajastati ja lihtsustati jäätmealast õigustikku veelgi. Näiteks lisati jäätmete raamdirektiivi ohtlike jäätmete ja vanaõli kõrvaldamise direktiivid ning ühtlustati riiklike jäätmekäitluskavade nõudeid. Komisjon hindab põhjalikult võimalust parandada ELi jäätmealase õigustiku järjepidevust 2011. aastal algava järeelhindamisega. Samuti võeti arvesse mitmeid halduskoormust käsitleva kõrgetasemelise töörühma soovitusi.

Olelusringipõhise mõtteviisi kaasamine jäätmepoliitikasse

Olelusringipõhise mõtteviisi puhul vaadeldakse keskkonnamõjusid toote kogu olelusringi vältel, alates ressursside hankimisest kuni toote kõrvaldamiseni. Jäätmehierarhia soosib jäätmetekke vältimist, millele järgnevad korduskasutamine, ringlussevõtt, taaskasutamine ja jäätmete kõrvaldamine, mis on viimane abinõu. Kuna erinevad jäätmetöötlusmeetodid mõjuvad keskkonnale ja tervisele erinevalt, võivad liikmesriigid kalduda jäätmehierarhiast kõrvale, kui olelusringipõhine mõtteviis seda õigustab. Komisjon kasutab olelusringipõhist mõtteviisi riiklike jäätmekäitluskavade hindamisel ning avaldab 2011. aastal suunisdokumendid selle kohta, kuidas seda vahendit jäätmepoliitikas kasutada.

Jäätmete raamdirektiiviga kaasajastati olelusringipõhise lähenemisviisi edendamiseks ka jäätmete mõistet, selgitades näiteks jäätmete ja kõrvaltoote erinevust ning kehtestades jäätmetena käsitlemise lõpetamise kriteeriumid. Jäätmete energiaallikana kasutamise määratlust lihtsustati ja kaasajastati, võttes kasutusele energiatõhususe künnise mõiste, mis

³ Määrus nr 1013/2006.

⁴ KOM(2007) 843.

⁵ 2002/96/EÜ.

⁶ 2002/95/EÜ.

⁷ Määrus nr 1907/2006.

⁸ 2008/98/EÜ.

hõlbustab siseturu toimimist. Ökodisaini direktiivis⁹ kohaldatakse olulusringipõhist mõtteviisi ökodisaini meetmete kehtestamisel, eesmärgiga parandada toodete keskkonnatoimet.

Jäätmetekke vältimine

Jäätmetekke vältimine on endiselt jäätmekäitluse kindel prioriteet. Strateegia vastuvõtmisest alates on kehtestatud jäätmete raamdirektiiviga mitu uut sätet, mille eesmärk on maksimeerida ennetustegevust, eelkõige riiklike jäätmetekke vältimise programmide kaudu. Komisjon avaldab ennetussuunised ja ajakohastab kõikjal ELis pärit heade tavade näited.

Teised õigusaktid, nagu patareidirektiiv¹⁰ ja kaevandamisjäätmete käitlemise direktiiv¹¹ (mõlemad võeti vastu 2006. aastal), kemikaalimäärus REACH, tööstuslike heidete direktiiv ja ökodisaini direktiiv aitavad samuti kaasa jäätmetekke vältimisele. Täiendavad algatused, mis on seotud disaini, tootmise ja tarbimise aspektidega, viidi ellu säästva tarbimise ja tootmise tegevuskava¹² raames 2008. aastal.

2009. aastal korraldati komisjoni toetusel ELis Euroopa jäätmetekke vältimise nädal.

Alusteadmiste parandamine

Tõenditel põhinev poliitika on endiselt üks komisjoni põhimõtetest, sealhulgas sellises keerulises valdkonnas nagu jäätmekäitluspoliitika. Olulusringipõhise mõtteviisi rakendamiseks ja hindamiseks vajalik pädevus antakse konkreetse Teadusuuringute Ühiskeskuse pakutava platvormiga. Komisjon teeb koostööd ka Eurostati, Euroopa Keskkonnameti (EEA) ja rahvusvaheliste organisatsioonidega. Eurostati juures asub jäätmeandmete keskus, millele esitatakse aruanded ja mille kaudu pääseb juurde jäätmeid käsitlevatele andmetele. Euroopa Keskkonnamet avaldab teemakeskuse toetusel korrapäraselt materjale jäätmete ja ringlussevõtuga seotud arengusuundade kohta.

Riikide aruandluse kvaliteedi parandamiseks algatas komisjon 2010. aastal projekti, mis keskendub kasutuselt kõrvaldatud sõidukeid käsitlevale direktiivile¹³. Tulevikus võidakse sarnaseid projekte ellu viia seoses aruandekohustusega muude jäätmealaste õigusaktide raames.

Ringlussevõttu käsitlevate standardite väljatöötamine

Strateegia raames tehti ettepanekuid mitmete meetmete kohta, millega kehtestada ringlussevõtu minimaalsed ELi standardid, et tagada siseturu nõuetekohane toimimine ringlussevõtu valdkonnas ja levitada ELis häid tavasid, eelkõige seoses biojäätmetest saadud toodetega.

2006. aastal avaldati jäätmekäitlusettevõtete parimaid olemasolevaid tehnikaid käsitlev viitedokument (BREF)¹⁴. Komisjoni 2007. aasta ettepanek tööstusheidete direktiivi¹⁵ kohta hõlmab üksikasjalikke kirjeldusi jäätmekäitlusrajatistele lubade andmise kohta.

⁹ 2009/125/EÜ.

¹⁰ 2006/66/EÜ.

¹¹ 2006/21/EÜ.

¹² KOM/2008/0397.

¹³ 2000/53/EÜ.

¹⁴ Vt: <http://eippcb.jrc.es/reference/wt.html>

¹⁵ KOM/2007/0844.

Komisjon on hakanud välja töötama jäätmetena käsitlemise lõpetamise kriteeriume jäätmete jaoks, mis pärast taaskasutust lakkavad olemast jäätmed, alustades terasest ja alumiiniumist, millele järgnevad vask, klaas, paber ja kompost.

ELi ringlussevõtu poliitika edasine väljatöötamine

Alates 2005. aastast on uued või muudetud kogumise ja ringlussevõtu sihtarvud ELi tasandil edendanud ringlussevõtuga seotud siseturgu.

Kasutuselt kõrvaldatud sõidukite direktiivis korduskasutamisele, ringlussevõtule ja taaskasutamisele kehtestatud 85% eesmärk, mida täiendavad õigusaktidest tulenevad disaininõuded turustatavate sõidukite ringlussevõetavuse ja korduvkasutatavuse kohta,¹⁶ vaadati läbi 2006. aastal ning jäeti samaks. 2006. aastal vastu võetud patareidirektiiv hõlmas kõikide patareide kogumise ja ringlussevõtu sihtarve.

2008. aastal kehtestati muudetud jäätmete raamdirektiiviga paberit, metalli, plastikut ja klaasi sisaldavate olmejäätmete 50%-line ringlussevõtu sihttase ning ehitus- ja lammutusprahi 70%-line sihttase (mõlemad tasemed tuleb saavutada 2020. aastaks). Samal aastal tegi komisjon ettepaneku vaadata läbi elektroonikaromude kogumise ja ringlussevõtu, sealhulgas korduskasutuse sihtarvud.

Prügiladirektiivi¹⁷ sihttasemete rakendamine on aidanud edendada jäätmete hulgas olevate ressursside taaskasutamist, suunates teatavaid jäätmeid järjest vähem prügilatesse: 2006. aastaks (ehk neli aastat pärast seda, kui lõppes mõnede liikmesriikide suhtes kehtinud erandite kohaldamine) oli prügilatesse suunatavate biolagunevate jäätmete hulk vähenenud 75%-le 1995. aasta tasemest ning aastaks 2009 oli see vähenenud 50%-le. Biojäätmete käitlemine ei ole ELis veel täit potentsiaali saavutanud. Seepärast tehakse 2010. aasta teatises biojäätmete käitlemise kohta ELis¹⁸ ettepanek edasiste meetmete ning eelkõige suuniste väljatöötamise kohta, mis käsitlevad biojäätmetekke vältimist ja olemusringipõhise mõtteviisi rakendamist biojäätmete käitlemise suhtes. Alustatud on uuringut, mille eesmärk on analüüsida võimalusi ELi biojäätmete kogumise ja/või ringlussevõtu eesmärkide püstitamiseks. Järgmised algatused hõlmavad nõudeid kompostile jäätmetena käsitlemise lõpetamise kriteeriumide kaudu ning komposti maapinnale laotamise kvaliteedinõudeid reoveesetete direktiivi läbivaatamise kaudu¹⁹.

3. PIKAAJALISTE EESMÄRKIDE SUUNAS TEHTUD EDUSAMMUD

Strateegia üks peamisi kavandatud saavutusi oli liikuda jäätmeid ringlussevõtva ühiskonna suunas, kelle eesmärk on vältida jäätmeteket ja kasutada neid ressursina. Laialdasem ja tõhusam ringlussevõtt, väiksemate jäätmekoguste suunamine prügilatesse ja jäätmetest komposti valmistamine ning jäätmete kasutamine energiaallikana pidi eeldatavasti tooma kaasa märkimisväärseid keskkonnaalaseid, majanduslikke ja sotsiaalseid eeliseid. Käesolevas jaos hinnatakse strateegia pikaajaliste eesmärkide saavutamisel tehtud edusamme.

Enamikes liikmesriikides võib täheldada jäätmetekke suurenemist või parimal juhul stabiliseerumist. Tänu järsule vähenemisele neljas liikmesriigis vähenes ELi 27 liikmesriigis

¹⁶ Direktiiv 2005/64/EÜ.

¹⁷ 99/31/EÜ.

¹⁸ KOM/2010/235.

¹⁹ 86/278/EÜ.

kogu aastane jäätmete ajavahemikus 2006–2008 10 %. Selleks, et teha kindlaks, millises ulatuses avaldasid langusele mõju majanduskriis, muudetud aruandlusmeetodid ja/või jäätmetekke vältimisel tehtud edusammud, on vaja läbi viia täiendav analüüs. ELi 27 liikmesriigis on **tahkete olmejäätmete teke** (7 % kõikidest jäätmetest) praeguseks stabiliseerunud, olles ligikaudu 524 kg inimese kohta aastas (2008). Suhteliselt on vähenenud seos jäätmetekke ja tarbimise vahel (mis ajavahemikus 1999–2007 suurenes 16,3 %). Liikmesriigiti on erinevused suured: ligikaudu 400–800 kg inimese kohta. Vastavad arvud on USA-s 750 kg ja Jaapanis 400 kg.

Kui jäätmetekke **kvantitatiivse vältimise** osas tehti käegakatsutavaid edusamme vähe, siis jäätmetekke **kvalitatiivse vältimise** osas mõned tulemused siiski olid. Näiteks on ohtlike ainete kasutamise piiramise direktiivis sätestatud ainete kasutamise keeld vähendanud 2006. aastast alates potentsiaalselt ohtlikke aineid ELis turustatavates elektroonikaseadmetes ligikaudu 110 000 tonni võrra aastas.

Ohtlike jäätmete hulk (3 % kõikidest jäätmetest) väheneb jätkuvalt EL-12s, eelkõige tänu puhtama tehnoloogia kasutuselevõtule ja kaevanduste sulgemisele, kuigi EL-27 tasandil on ikka veel märgata 0,5 % aastast kasvu. See tähendab ka seotuse suhtelist vähenemist SKP kasvuga.

Tööstusjäätmete hulk (12 % kõikidest jäätmetest) vähenes ajavahemikus 2004–2006 5,4 %. **Mäetööstusjäätmed** (25 % kõikidest jäätmetest) vähenesid samas ajavahemikus 14 %. See on tõenäoliselt tingitud tootmistõhususe meetmete rakendamisest tööstuses või muutustest ELi majanduses, kus soositakse pigem teenindussektorit kui tööstust, mis hõlmab tootmist ja kaevandamist. Samal ajal kasvas jäätmete muudes majandussektorites (**teenused**) 6,2 %.

Riigiasutused toetavad paljudes valdkondades **korduvkasutusturge**. Korduvkasutuse selge määratlus kehtestati jäätmete raamdirektiivis ning korduvkasutuse eesmärgid ettepanekus elektroonikaromusid käsitleva direktiivi uuestisõnastamise kohta. Seega peaksid andmed olema lähiaastatel kättesaadavad. Korduvkasutamine toob kaasa ka muid eeliseid, luues töökohti, vähendades ületarbimist ja pakkudes kasutatud tooteid mõistliku hinnaga.

Kuigi ringlussevõtu määrad on iga jäätmevoo suhtes erinevad, on **jäätmete üldine ringlussevõtt** ELis suurenenud. 2008. aastal oli ringlussevõtu määr hinnanguliselt 38 %, mis on 2005. aastaga võrreldes suurenenud 5 % ja 1995. aastaga võrreldes 18 %. 2008. aastal võeti ringlusse või kompostiti 40 % olmejäätmetest, mis on 11,4 %-line edasimineku alates 2005. aastast, kusjuures liikmesriigiti olid erinevused märkimisväärsed (mõnest protsendist 70 %-ni).

Jäätmete kasutamine energiaallikana on tõusnud (96 kg-lt inimese kohta 2005. aastal 102 kg-ni 2008. aastal), mis on suurendanud energiatootmist: ligikaudu 1,3 % ELi 27 liikmesriigis toodetavast energiast saadakse tahkete olmejäätmete põletamisel. Hinnanguliselt 50–60 % ELi olmejäätmete põletustehastest vastavad jäätmete raamdirektiivis kehtestatud uutele energiatõhususe kriteeriumidele.

Strateegia vastuvõtmisest saadik on **prügilatesse** saadetud vähem jäätmeid: 2008. aastal ligikaudu 40 %, kusjuures 2005. aastal oli see 49 % ja 1995. aastal 65 %. Jäätmealase õigustiku ajakohastamine ja lihtsustamine muudab selle kulutõhusamaks. Siiski on liikmesriikide vahel jätkuvalt **suured erinevused rakendamises ja jõustamises**. Olenevalt eesmärgist ja jäätmevoost on mõned liikmesriigid läinud ringlussevõtu ja prügilasse ladestamise vältimise minimaalsetest sihttasemetest palju kaugemale, samas kui teised peavad

tegeva ELi nõuete täitmiseks täiendavaid pingutusi. Lisaks heale valitsemistavale ja tugevale poliitilisele tahtele on edasijõudnud liikmesriigid loonud ringlussevõtuturgudele paremad tingimused, kasutades optimaalselt õiguslikke ja majanduslikke vahendeid, nagu prügilate keelustamine, jäätmehierarhiaga kooskõlas olevate maksude ja tasude rakendamine ning tootjavastutuse põhimõtte rakendamine erinevate jäätmevoogude puhul. See on toonud kaasa jäätmekäitluskulude järkjärgulise kajastumise toodete ja teenuste hindades.

Parem jäätmekäitlus **vähendab negatiivseid keskkonna- ja tervisemõjusid**, sest vähenevad jäätmete kõrvaldamisel tekkivad heited õhku, pinnasesse ja vette, samuti vähenevad kasvuhoonegaaside heited. ELi 27 liikmesriigi jäätmesektorist tulenev kasvuhoonegaaside otseheide, mis moodustas 2007. aastal kogu heitest 2,8 %, on ajavahemikus 1995–2007 vähenenud rohkem kui 30 %.

Strateegia vastuvõtmisest alates on nõuetele mittevastavate prügilate ja jäätme põletusseadmete sulgemise tulemusel vähenenud märkimisväärselt vee-, pinnase- ja õhusaaste. Nõuetele mittevastavaid prügilaid on suletud väga palju (ajavahemikul 2004–2006 ligikaudu 3 300). Siiski on komisjon kindlaks teinud ligikaudu 1 000 nõuetele mittevastavat prügilat, mida tuleb võimalikult kiiresti kaasajastada või siis sulgeda.

Ringlussevõtt pakub uusi **majanduslikke võimalusi**. See annab suuremal või vähemal määral panuse ELi majanduse varustamisse vajalike väärtuslike toorainetega. Näiteks vanametall moodustab ELi metallitoodangu sisendist 40–56 %. Teatavate metallide puhul, mida on vaja mõnede olulise tähtsusega rakenduste jaoks, on ringlussevõtt siiski väike. 2009. aastal oli ELis jäätmekäitluse ja ringlussevõttuga tegelevate ettevõtete käive hinnanguliselt 95 miljardit eurot. Sektoris on 1,2–1,5 miljonit töökohta, mis annab panuse ELi 2020. aasta eesmärgi ehk 75%-lise tööhõive saavutamisse, ning see moodustab umbes 1 % SKT-st. Lisaks jäätmetekke vältimisele annab korduvkasutamine ka muid eeliseid, luues töökohti, vähendades ületarbimist ja pakkudes kasutatud tooteid mõistliku hinnaga.

4. RAHVUSVAHELISED ASPEKTID

Rahvusvaheline kontekst on muutunud järjest tähtsamaks. Üleilmastumine ja muutused ELi majanduses on toonud kaasa toorainete ja pooltöödeldud materjalide impordi suurenemise. Samal ajal suurenes ka selliste jäätmete eksport, mida saab muuta väärtuslikuks teiseseks toormeks ning mis seega vähendaks toorainenõudlust ELis. See tekitab küsimusi ELi toorainetarnete tagamise ja keskkonnaprobleemide võimaliku ekspordi kohta kolmandatesse riikidesse juhtudel, kus ressursid või pooltöödeldud materjalid imporditakse nõuetele mittevastavatest tootmisrajatistest või eksporditud jäätmed satuvad nõuetele mittevastavatesse jäätmekäitlusrajatistesse.

Komisjon on teinud tervikliku jäätmekäitluse edendamiseks mitmeid algatusi, eelkõige keskkonna ja loodusvarade temaatilise programmi kaudu. Algatuse „Euroopa naabrid” raames on rahastatud mitmeid meetmeid, mis toetavad jäätmeid käsitlevate õigusaktide ühtlustamist ELi õigustikuga.

Komisjon tegeleb nende küsimustega ka tooraineid käsitleva algatuse²⁰ kaudu, kus ringlussevõttuga seotud tegevuskavadel on oluline osa, samuti ELi jäätmesaadetiste määrase parema jõustamise toetamise kaudu. Jõupingutustest hoolimata on jätkuvalt probleemiks

²⁰ KOM/2008/699.

jäätmete ebaseaduslik eksport, mille ulatust on selle olemuse tõttu raske määratleda. Komisjon osaleb ka aktiivselt aruteludes nn Baseli keelu üle, millega on keelatud eksportida ohtlikke jäätmeid OECD-välistesse riikidesse.

Strateegia vastuvõtmisest alates on kolmandad riigid kehtestanud ELi omadega sarnaseid jäätmete ja ringlussevõtuga seotud strateegiaid, mis annab ELi tööstusele liidripositsioonist tulenevad eelised. Hiina, USA ja India on näiteks kehtestanud sarnased sätted ohtlike ainete kasutamise piiramise kohta elektroonikaseadmetes.

5. TULEVIKUSUUNAD

Maailma rahvaarvu jätkuva kasvu ja tugevate tähtsate turumajandusega riikide esilekerkimisega **kasvab kogutarbimine märkimisväärselt**. See toob kaasa kasvava surve ressursside kasutamisele ning sellega seotud keskkonna- ja terviseohud, eelkõige seoses biotiliste materjalide, mineraalide ja metallidega. Kuna nõudlus toorainete järele kasvab ELis jätkuvalt ning EL sõltub paljude toormaterjalide impordist, muutub ringlussevõtt üha tähtsamaks.

Jäätmetekke ja -käitluse tulevikusuundade prognoosid näitavad, et täiendavate jäätmetekke vältimise strateegiateta kasvab jäätmetekke ajavahemikus 2008–2020 7 %. REACH-määruse rakendamine koos siseriiklike ennetusstrateegiatega aitab vähendada ohtlike jäätmete teket. Olemasoleva õigustiku täieliku rakendamise tulemusel suureneb **ringlussevõtt** 40%-lt 2008. aastal 49%-ni 2020. aastal. **Prügilatesse ladestamine** väheneb 10 % ja jääb 28 % juures püsima. Lähiaastatel suunatakse prügilatesse järjest vähem biojäätmeid, lisades uut kasvuperspektiivi kompostimisele ja gaasi tootmisele.

Lisaks prügiladirektiivi oodatud mõjudele võib täiendav ennetamine ja ringlussevõtt tuua kaasa märkimisväärsed lisaeelised. ELi jäätmealaste õigusaktide täielik rakendamine ning parem ennetamine ja ringlussevõtt võivad kaasa tuua **kasvuhoonegaaside heite täiendava vähenemise**, mis on kooskõlas Euroopa kasvuhoonegaaside heite vähendamise 2020. aasta eesmärgiga. Ringlussevõtt pakub jätkuvalt majanduslikke võimalusi, andes samas panuse ELi majanduse ressursitõhususse. Prognooside kohaselt võidakse jäätmete ringlussevõtu sektoris luua kuni **pool miljonit töökohta**.

Arvatakse, et liikmesriikide vahelised suured **erinevused rakendamises** ja jõustamises püsivad, kui ELi tasandil ei võeta täiendavaid meetmeid, millega toetatakse liikmesriike ja tagatakse võrdsed võimalused, eelkõige siseriiklike kontrollide valdkonnas. ELi kogumise, ringlussevõtu ja prügilatesse ladestamise vältimise eesmärkidest kinnipidamine jääb endiselt prioriteediks ja mõned liikmesriigid peavad nende eesmärkide täitmiseks tegema tõsisid pingutusi.

6. JÄRELDUSED

Strateegial on olnud poliitikasuundade väljatöötamisel tähtis roll. Märkimisväärset edu on saavutatud mitmes valdkonnas, eelkõige õigusaktide parandamisel ja lihtsustamisel, oluliste mõistete, nagu jäätmehierarhia ja olulusringipõhine mõtteviis kehtestamisel ja levitamisel, tähelepanu pööramisel jäätmetekke vältimisele, jõupingutuste kooskõlastamisel, eesmärgiga parandada teadmisi, ning uute Euroopa kogumist ja ringlussevõttu käsitlevate eesmärkide kehtestamisel.

Kokkuvõttes on paranenud ringlussevõtu määr, suurenenud prügilatesse suunatavate jäätmete hulk ning ohtlike ainete kasutamine mõnes jäätmevoos on vähenenud. Praegu rakendatavad strateegiad on vähendanud suhtelisi keskkonnamõjusid töödeldud jäätmete tonni kohta. Samas kahandavad seda edu jäätmetekke oodatavast kasvust tingitud negatiivsed keskkonnamõjud.

Ilma edasiste ja täiendavate algatusteta jääksid kasutamata võimalused vähendada kasvuhoonegaaside heidet ja keskkonnamõjusid üldiselt, luua töökohti ja täita nõudlust ressursside järele.

Jätakuvalt on vaja teha jõupingutusi **teadmusbasi parandamiseks**: jäätmeid taaskasutava ühiskonna suunas tehtud edusammude mõõtmiseks ning jäätme-, materjali- ja ressursivoogude kaardistamiseks on vaja uusi näitajaid. Paremini tuleks teavitada ja prognoosida olulusringil põhinevaid jäätmepoliitika keskkonna- ja tervisemõjusid, pöörates erilist tähelepanu ressursi- ja kliimapolitikale.

ELi jäätmealase õigustiku **nõuetekohane rakendamine ja jõustamine** peab jääma prioriteediks, millega tagatakse eelkõige vastavus ELi peamiste eesmärkide ning jäätmete raamdirektiivi ja jäätmesaadetiste määruse täieliku rakendamisega. Selles kontekstis valmistatakse kooskõlas ELi peamiste eesmärkidega ette riiklikel jäätmekäitluskavadel põhinev proaktiivne vastavustõendamise menetlus koos varajase hoiatuse süsteemiga. Komisjon võtab meetmeid, et toetada siseriiklike jäätmetekke vältimise strateegiaid, sealhulgas biojäätmete tekke vältimist ja toidu raiskamise vähendamist.

Komisjon uurib, milliste uute vahenditega oleks võimalik toetada rakendamise- ja jõustamistegevusi, pidades eelkõige silmas hiljuti Ungaris toimunud õnnetust. Erilist tähelepanu pööratakse siseriiklike kontrollide koordineerimisele ELi tasandil, mis põhinevad tulemustele orienteeritud strateegiatel ning vastastikkuse hindamise ja sõltumatute auditeerimiskavade edendamisel, eelkõige potentsiaalse piiriülese mõjuga rajatiste puhul.

Kui praegused kogumist ja ringlussevõttu käsitlevad ELi miinimumeesmärgid välja arvata, on **veel küllalt arenguruumi**. Seega tuleks soodustada edukates liikmesriikides kasutusel olevate vahendite kehtestamist, eelkõige vähem edukates liikmesriikides. **Majanduslike ja õiguslike vahendite** optimaalset kombineerimist tuleks edendada eelkõige prügilate keelu kaudu ning rakendades tootja vastutuse mõistet täiendavate jäätmevoogude suhtes, lähtudes Euroopa ühisest käsitlusest.

Ringlussevõttuga tegelevate ELi ettevõtete **konkurentsivõime parandamine** on tähtis töökohtade loomise seisukohalt. Selles kontekstis on komisjoni peamine prioriteet tagada, et konkurents toimiks keskkonnakaitse kõrget taset tagavas raamistikus. Lisaks sellele uurib komisjon, kuidas saaks paremini **ennetada jäätmete ebaseaduslikku eksporti** ja tagada, et kolmandatesse riikidesse eksporditud jäätmed jõuaksid nõuetekohastesse rajatistesse, eelkõige laevade lammutamise puhul.

Jäätmepoliitika võib aidata arendada **teiseste toormaterjalide turgu** ning parandada nende tarnet ELis, parandades seega ELi majanduse ressursitõhusust. Tuleks uurida teiseseid tooraineid soosivaid uusi turumehhanisme, sealhulgas majanduslikke stiimuleid, et võtta paremini arvesse seda märkimisväärset potentsiaali, mida pakub ringlussevõtt kasvuhoonegaaside heite vähendamisel. Uute ja ambitsioonikate jäätmetekke vältimise ja ringlussevõtu eesmärkide sõnastamine ja liikumine materjalipõhiste eesmärkide poole võivad aidata otseselt kaasa **Euroopa 2020. aasta eesmärgi** ehk ressursitõhusa majanduse edendamise eesmärgi ning seonduva **suurprojekti** eesmärkide saavutamisele. Seepärast

peaksid kogu olelusringi vältel negatiivseid keskkonna- ja tervisemõjusid, sealhulgas energiakasutusele ja kliimamuutusele, omavad materjalid olema paremini määratletud. Need eesmärgid võib lisada liikmesriikide aruannetesse, mille põhjal jälgitakse ressursitõhusa kasvu suunas tehtavaid edusammude Euroopa 2020. aasta strateegia raames. Kuna ambitsioonikate ringlussevõtu ja jäätmetekke vältimise eesmärkide täitmiseks on vaja kogu kodanikuühiskonna osalust, tuleks teha jätkuvaid jõupingutusi **sidusrühmade** osaluse parandamiseks ja **üldise teadlikkuse tõstmiseks**.

Erilist tähelepanu tuleb pöörata uutele algatustele, millega toetatakse raamkava ja innovatsioonipartnerluste kaudu innovatsiooni ning kaasatakse olelusringipõhine mõtteviis paremini poliitika kujundamisse. See tähendaks paremat järjepidevust **jäätme- ja tootedisaini** meetmete vahel, hõlmates eeskirju ringlussevõetud materjalide minimaalse kasutuselevõtu kohta eelistoodetes, toodete ringlussevõetavuse ja vastupidavuse ning ohtlike ainete kasutamise vähendamise kohta. Jäätmehierarhia erinevatel astmetel ning parimate olemasolevate tehnoloogiate kasutuselevõtmiseks õhutatakse kasutama **struktuurifonde ja Ühtekuuluvusfondi**.

Pärast viie aasta möödumist on strateegia peamised eesmärgid jäänud samaks. Sekkumisel on keskendunud paremale rakendamisele ja jõustamisele, jäätmehierarhias ülespoole liikumisele, ennetamise kõikide aspektide soodustamisele ning üleminekule terviklikumale ja konsolideeritud ressursipoliitikale, mis hõlmab jäätmekäitlust kui olulist elementi laiemas arengus. Komisjon leiab, et jäätmealaseid strateegiaid on vaja jätkuvalt konsolideerida ning teeb asjakohased ettepanekud 2012. aastal, tulles välja konkreetsete meetmetega, mis aitavad liikuda ressursitõhusa jäätmeid ringlussevõtva ühiskonna suunas.